

UNIVERSITATEA KOMENSKÝ, BRATISLAVA

Marius MIHEȚ

Peste trei ani, se vor împlini 100 de ani de când, la Universitatea Komenský din Bratislava, se predă – de-a lungul anilor, sub diferite forme - limba română și 70 de ani de la înființarea oficială a Lectoratului de Limba și Literatura Română. Primele contacte universitare româno-slovace datează încă din secolul al XVI-lea, când Nicolaus Olahus a înființat în Trnava colegiul iezuit – ulterior, el a devenit baza Universității din același oraș (1635). Când au fost închise toate gimnaziile slovace și studenții au refuzat să-și continue studiile la gimnaziile maghiare, ei au primit oferta patrioților români din Transilvania să vină și să studieze la liceele transilvănene, mai cu seamă la cele din Sibiu și Brașov. Întâlnirea tinerilor slovaci cu mediul românesc s-a dovedit fructuoasă pentru viitoare contacte, mai ales în domeniile literaturii și politicii. Îl amintim doar pe poetul slovac Ivan Krasko – care a studiat la Brașov, s-a îndrăgostit de poezia lui Eminescu și a tradus cu folos din poezia lui –, și pe politicianul Milan Hodža, care a ridicat relațiile bilaterale la nivelul colaborării politice moderne. El a înființat ziarele „Slovenský denník” („Cotidianul slovac”) și „Slovenský týždenník” („Săptămânalul slovac”) care, încă în epoca de dinainte de primul război mondial, au devenit forumul principal pentru receptarea literaturii române în Slovacia, iar, în epoca interbelică, au continuat în această orientare. Românistica slovacă este legată în mod inseparabil de personalitatea profesoarei Jindra Hušková-Flajšhansová (1898-1908), de origine cehă, care, după absolvirea studiului de limbi romanice la Universitatea din Praga, s-a stabilit la Bratislava, unde a desfășurat o activitate culturală, orientată către promovarea limbii, literaturii și culturii române. După primul război mondial, s-au înființat mai multe uniuni culturale, dintre care cea mai importantă s-a dovedit Asociația Ceho-Slovaco – Română, înființată la Praga în anul 1921, cu Jan Urban Jarník președinte. Activitatea asociației a fost consacrată cunoașterii culturii române (se înființau biblioteci românești, se organizau cursuri de limba română gratuite, iar la conferințe participau invitați din România, studenții primeau burse în România etc.). Toate activitățile au culminat în anul 1922, odată cu înființarea lectoratului extern de limba română la Universitatea Komenský, limba română fiind prima limbă modernă străină predată la facultate. Abia după aceea au fost introduse limbile franceză, italiană și spaniolă. Asociația culturală și-a schimbat titulatura în anul 1927, devenind „Institutul Cultural Ceho-Slovaco – Român” și, începând cu 1929, a început să-și desfășoare activitatea și filiala din Bratislava. Fenomenul românesc, însă, a fost perceput și la nivel extraliterar, la baza căruia au stat trecutul comun al slovacilor și românilor din Transilvania, efortul lor identic pentru dobândirea independenței, precum și contextul istoric asemănător. La începutul anului 1930, a fost semnat acordul cultural dintre România și Cehoslovacia (cu accentul pus pe înființarea lectoratelor în ambele țări, a institutelor culturale, pe stagiile artiștilor – reciproce –, schimbul cercetătorilor și studenților, pe traduceri, răspândirea cărților și a revistelor, organizarea conferințelor, concertelor, expozițiilor ș.a.m.d). În anul 1932, Universitatea Komenský a acordat titlul Doctor Honoris Causa lui Nicolae Iorga. Un an mai târziu, același titlu a fost decernat și lui Nicolae Titulescu. Activitatea profesoarei Hušková nu s-a limitat numai pe teritoriul Slovaciei și al Cehiei. De ex., la sfârșitul anilor 30, ea a susținut la Cluj o serie de conferințe despre scriitorii slovace. Toate activitățile ei în decursul a 10 ani de la înființarea Asociației au constituit o etapă deosebită în promovarea și receptarea literaturii române. Tuturor activităților precedente le-a consacrat o publicație intitulată *Relațiile româno-slovace din anii 1918 – 1939*. Chiar și publicarea primului roman românesc în limba slovacă (*Rusoaica* lui G. I. Mihăescu, 1935) a fost legată direct de activitatea Asociației. „Etapa de aur” în dezvoltarea românisticii s-a încheiat odată cu Dictatul de la Munich. Cehoslovacia a fost destrămată,

schimbările politice au răsturnat valorile și noul regim fascist a promovat forțele de extremă-dreapta. Prezența d-nei Hušková în viața publică și culturală a fost din ce în ce mai rară, până ce, timp de câțiva ani, a dispărut complet. După venirea comuniștilor la putere, începe a doua etapă a activității româniste, de data aceasta cu accentul pus, pe de o parte, pe traducere și, pe de altă parte, pe activitatea pedagogică. În anul 1953, a fost reînființat Lectoratul de Limba și Literatura Română în cadrul Catedrei de Romanistică la Facultatea de Filozofie a Universității Komenský, anul înființării oficiale a secției de românică în Slovacia. E adevărat că, încă din anul 1922, la Universitate, se țineau cursuri de limba română, însă ele aveau un caracter de curs facultativ și nu le frecventau numai studenții universității, ci și publicul larg. Din anul 1953, însă, limba română se studiază ca limba licențiată. La început, româna figura în combinație cu limba slovacă, dar, din a doua jumătate a anilor '60, slovacă a fost înlocuită de franceza. Această specializare predomină și astăzi, franceza, făcând parte din aceeași familie a limbilor romanice, s-a dovedit, în cursul anilor, un mare avantaj pentru însușirea limbii române. Între timp, s-au încercat, nu fără succes, și alte combinații: de pildă, cu limbile bulgară și spaniolă sau cu etnologie, ultima specializare având un caracter interdisciplinar și oferind cercetări comparatiste extrem de bogate. În ceea ce privește „staff”-ul actual al secției de română, acesta este format din trei persoane: conf. dr. doc. Jana Páleníková (directorul departamentului), specialistă cunoscută a literaturii române, Martin Dorko, un profesionist al lingvisticii și lectorul român (Marius Miheț). Studiul limbii și literaturii române se face pe două filiere: cea filologică și cea de translație și traducere. Prima implică studiul limbii și al literaturii: descrierea sincronică și diacronică a limbii (fonetică, morfologie, sintaxă, lexicologie și stilistică), teoria literaturii, istoria literaturii române de la origini până azi, iar cea de a doua insistă pe aspectul pragmatic al studiului (gramatica contrastivă, traduceri de specialitate, exprimare orală și scrisă, translație consecutivă și simultană). Ambele conțin în programul de studii (obligatoriu) istoria, cultura și civilizația românească. Din anul 1953 până azi, au absolvit numeroase generații de româniști, care au continuat – unii până azi, neîncetat – activitatea începută în anii '20 ai secolului trecut de marea lor predecesoare. Amintim pe M. Resutík, E. Žitná, L. Vychová, L. Vajdová, H. Bunčáková, P. Kopecký, J. Páleníková, D. Ondruššeková. Absolvenții secției de română au devenit traducători, jurnaliști, profesori, redactori, diplomați, universitari, oameni de știință și cultură.

Lectorii de limba română au fost Anton Tănăsescu (1966-74, Univ. din București), Eugen Negrici (1974-77, Univ. din Craiova), Melania Florea (1977-79, Univ. din București), Gabriel Istrate (1980-83, Univ. din București), Paul Magheru (1984-90, Univ. din Oradea), Adriana Vasiliu (1990-93, Univ. din Craiova), Ioan Boldureanu (1993-95, Univ. din Timișoara), Neomi Bomher (1996-2000, Univ. din Iași), Constantin Pricop (2000-01, Univ. din Iași), Diana Popescu (2001-2010, Univ. din București), Daniela Sitar-Tăut (2010-14, Colegiul „Vasile Lucaci”, Baia Mare), Ema Adam (Univ. Tehnică din Cluj), Marius Miheț (2016-prezent, Univ. din Oradea).

Marius Miheț este doctor al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, România. Lector universitar la Facultatea de Litere, Universitatea din Oradea și la Universitatea „Comenius”, Bratislava, Republica Slovacă. Critic și istoric literar, colaborator permanent la revistele „România literară”, „Suplimentul de cultură”, „Familia” și la alte reviste științifice. A publicat peste 500 de studii și articole în majoritatea revistelor culturale românești. Cea mai recentă carte este *Подходящи маневри в мъгливо време* (21 *Romanian Contemporary Writers*, edited with A. M. Baros), translated by Vanina Bozikova, Фондация за българска литература Publishing House, Sofia, Bulgaria, 2017; ISBN 978-954-677-098-1;

Româna se poate studia la licență și masterat, existând posibilitatea doctoratelor dedicate traductologiei, coordonate de profesori româniști. Materiile predate de lectorii români sunt deopotrivă opționale, facultative și obligatorii. Româna este materie de licență și de disertație. În desfășurare, se găsesc simpozioane inițiate și coordonate de actualul lector, precum *Simpozionul culturii și civilizației românești* (31 noiembrie-1 Decembrie), sau *Simpozionul dedicat tradițiilor românești*; de asemenea, există workshop-uri dedicate cinematografului românești sau întâlniri cu scriitori români. În perspectivă, alături de relațiile excelente cu

Consulatul Românesc, Ambasada României în Slovacia, Uniunea Scriitorilor din România etc., amintim un eveniment unic în afara României: realizarea de către româniștii slovaci a unei *Istorie a literaturii române până în 1990*. Despre o prmpvare și o deschidere mai avantajoase în plan cultural nu se poate, deocamdată, vorbi în străinătate. În lucru se află și continuarea *Istoriei literaturii române în postcomunism*, proiect la care lucrează româniștii slovaci împreună cu actualul lector român. Alături de preocupările și realizările excepționale ale româniștilor slovaci și relația lor ideală cu Academia Română, Uniunea Scriitorilor din România, alături de lectorul român, amintim că, în fiecare an, studenții slovaci de la o specializare cu româna studiază în România, perfecționându-și astfel cunoștințele. Cum s-a întâmplat, din fericire, cu fiecare promoție, ei au devenit ambasadori culturali ai României în propria lor țară.

Legături utile:

<https://fphil.uniba.sk;>

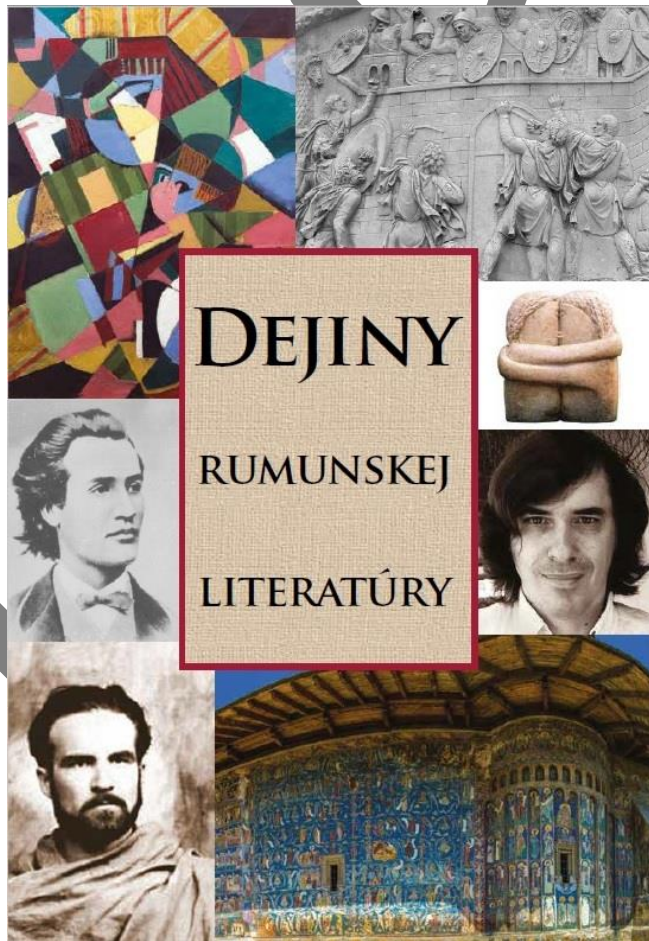
https://www.sav.sk/index.php?lang=sk&doc=user-org-user&user_no=1788

Marius Miheț, lectorul I. L. R.

Bratislava, sediul Lectoratului de Limba Română

Istoria literaturii române